

سرشناسه: ویدینو، لورنزو

Vidino, Lorenzo

عنوان و نام پدیدآور: نواخوان در غرب / لورنزو ویدینو؛ مترجمان حمید عظیمی و سیدمحمد رضا مدرسی.

مشخصات نشر: قم: نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاهها، دفتر نشر معارف، ۱۳۹۶.

تہیہ کننده: اندیشکده مرصاد به سفارش پژوهشکده تمدن نوین اسلامی

مشخصات ظاهری: ۲۴۰ ص. ۲۱×۱۴/۵۱ س. م.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۴۴۱-۱۲۴-۰

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

یادداشت: عنوان اصلی: The new Muslim Brotherhood in the West, c2010.

موضوع: مسلمانان -- کشورهای غربی -- سیاست و حکومت

موضوع: Muslims -- Western countries -- Politics and government

موضوع: اسلام و سیاست -- کشورهای غربی

موضوع: Islam and politics -- Western countries

موضوع: بنیادگرایی اسلامی -- کشورهای غربی

موضوع: Islamic fundamentalism -- Western countries

موضوع: تروریسم -- جنبه های مذهبی -- اسلام

موضوع: Terrorism -- religious aspects -- Islam

شناسه افزوده: عظیمی، حمید، مترجم

شناسه افزوده: مدرسی، سیدمحمد رضا، مترجم

شناسه افزوده: نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاهها. دفتر نشر معارف

رده بندی کنگره: ۱۳۹۶ و ۹/۵۱م/۴۲/۴۲ DA

رده بندی دیویی: ۳۲۲/۱۰۹۱۸۲۱

شماره کتابشناسی ملی: ۴۸۸۱۶۹۲

نشر معارف

نواخوان در غرب

لورنزو بریدینو

ترجمه

حمید عظیمی

سید محمد رضا مدرسی

فهرست

پیشگفتار (۷-۸)

مقدمه: از تبعیدگاه تا پایتخت (۹-۱۳)

چه کسی از میان مسلمانان غرب حرف می‌زند؟ (۱۵-۳۳)

۱۸.....	تولد اسلام غرب
۲۱.....	جامعه بی‌رهبر
۲۷.....	جست‌وجوی برای شریک
۳۰.....	گزینه‌های محدود

اخوان المسلمین عرب (۳۵-۷۸)

۳۵.....	مؤسس
۳۹.....	معضلات
۴۴.....	پیش‌گامان
۵۰.....	ساختن شبکه‌ها
۵۷.....	یک اخوانی کیست؟
۶۲.....	شناسایی شاخص‌ها: تلاش روش شناختی
۶۸.....	۱. تاریخ
۶۵.....	۲. اقتباس از روش شناسی اخوان
۶۷.....	۳. وفور منشورات اخوان المسلمین در برنامه‌ها و کتاب‌فروشی‌ها
۶۸.....	۴. تعامل متداول با سازمان‌های اخوانی دیگر
۶۹.....	۵. روابط مالی
۷۱.....	۶. وفاداری غیررسمی به یوسف قرضاوی

۷. عضویت در اثر تشکیلات اخوان ۷۳
- قدرت فکری و نه جمعیتی ۷۶

اهداف و روش‌ها (۱۲۲-۷۹)

- آزمون بزرگ: اسلام‌گرایان و دموکراسی ۸۱
- غریب جغرافیایی نواخوانی‌های غرب ۸۹
- فرصت بی‌سابقه برای دعوت نامحدود ۹۴
- بویت مسلمانان و ماشین دعوت نواخوان غرب ۹۹
- سخن‌گفتار: انطاف اسلام ۱۰۵
- بهره‌بردارانی از نفوذ ۱۱۰
- سلطه اسلام ۱۱۵

نمای دولت‌ها (۱۴۴-۱۲۳)

- بیرآورد نواخوان غرب ۱۲۴
- تعامل با نواخوان غرب ۱۲۸
- آگاهی و دسترسی به اطلاعات ۱۲۹
- تأثیرگذاری خودی‌ها ۱۳۵
- تلقی‌های شخصی و سیاسی ۱۳۵
- اکتفا کردن ۱۴۰
- تغییر در خلال تعامل ۱۴۰
- ضرورت یا توهم ضرورت ۱۴۳

انگلیس (۱۹۰-۱۴۵)

- شکل‌گرفتن شبکه مودودیست‌ها ۱۴۵
- غائله رشدی و تشکیل شورای مسلمانان انگلستان ۱۵۱
- کشمکش‌های پس از ۱۱ سپتامبر ۱۵۸
- انقلاب رات کلی ۱۶۶
- چند فرهنگی و اسلام‌گرایی ۱۷۳
- جنگ عراق، قرض‌آوری و چپ‌ها ۱۸۰
- یادداشت‌ها ۱۹۱

پیشگفتار

جماعت اخوان المسلمین همواره نقطه مرکزی توجهات متفکرین ایران اسلامی بوده است. جایی که ریشه‌های آن در دنیای اسلام به انتهای می‌رسد، بلکه به دلیل محنت‌های فراموش در جهان اسلام، حیاتش را در دنیای غرب دنبال کرده و حتی می‌توان گفت روزگارش به انقلاب تبندانش را در خارج از مرزهای دنیای اسلام جای داده بود.

تصور نوستالژیک کنونی جامعه نخبگانی ایران از اخوان المسلمین در سالهای پیش از انقلاب ایران ایستاده است، در حالی که اخوان المسلمین در دوران پسین زیستش در دنیای غرب و سعودی، شکل خاصی به نوع نگرش‌هایش داده است. برای جبران این دست نارسایی‌ها در تحلیل رفتارهای جریان‌ها و حرکات اسلامی، پژوهشکده تمدن توحیدی، مجموعه‌ای از پروژه‌های تحقیقاتی را در دستور کار خود قرار داد. استقبال جامعه فرهیختگانی از کتاب «اخوان رهبران» حکایتی از عطش و خلأ آثار وزین در فضای فکری و راهبردی این حوزه و شناسایی درست این خلأ بود.

روزگارانی ارتباطات فکری و مبادلات علمی دو طرف، نه فقط آشنایی که حتی قرابت‌های فکری و ایدئولوژیک عمیقی را رقم می‌زد. امروز به تبع مناقشات سیاسی پرداخته دشمنان دنیای اسلام، آشنایی دو طرف از هم در سطح نازل

رسانه‌ای باقی مانده است. طرفه آن که شناخت همان دشمن غربی از دو برادر و همزیست فکری و تمدنی به مراتب بیشتر از این دو برادر از هم است. اثر حاضر با عنوان «نواخوان در غرب» اثر لورنزو ویدینوکی از همان دست آثاری است که دنیای غرب پدید آورده است و می‌تواند حداقلی از آنچه مورد نیاز امروز ماست را در دسترس جامعه نخبگانی فارسی‌زبان قرار دهد.

پژوهشکده تمدن توحیدی برخورد لازم می‌داند از تلاش‌های مخلصانه و دقت نظر ای فاضلانه مترجمان ارجمند این اثر آقایان حمید عظیمی و سید محمد رضا مرسی کمال تشکر و امتنان را داشته باشد و شکوفایی هرچه بیشتر اندیشکده، مرصع را از خداوند متعال مسئلت نماید.

پژوهشکده تمدن توحیدی

قم المقدسه

رجب ۱۴۳۹ / فروردین ۱۳۹۷

مقدمه: از تبعیدگاه تا پایتخت

فهم خط‌مشی‌های سیاسی جنبش اخوان المسلمین در سال‌های پس از انقلاب اسلامی همیشه دشوار بوده است. ورود تمام عیار این جنبش در جبهه معارضان شبه‌نظامی دولت به کار آمد، اولین باری نبود که ایرانیان را غافل‌گیر می‌کرد. اخوان المسلمین بارها و بارها انتقادیون ایران را در شوک فرو برده است.

شاید اولین بار که ایرانی‌ها انقلاب اخوان شوکه شدند، زمانی بود که تلمسانی، مُرشد اخوان، درخواست میانجی‌گری بین ایران و کارتر برای بازگرداندن گروگان‌های لانه جاسوسی مطرح کرد. 'طبعاً' رانی‌هایی که ایده هم‌رزمی با اخوان در مبارزه علیه استکبار جهانی را در سر می‌پروراندند، سخت‌ه‌آیوس شدند.

زنگ خطر بعدی رفت و آمدهای ابراهیم یزدی، 'مرد مغضوب انقلاب'، با اخوانی‌ها بود. انقلابی که تکلیف خود را با لیبرالیسم اسلامی و چمست آزادی یکسره کرده بود، نمی‌توانست به نسخه عربی آن اعتماد کند. این نخستین نمره بزرگ در فهم اخوان بود. اخوان با غرب چه رابطه‌ای دارد؟

شواهد صحت آن بی‌اعتمادی، خیلی زود سر رسید. اخوانی که با نفع انقلاب، دوباره خون در رگ‌هایش جریان یافته بود، همان قدر در برابر رژیم صدام و تجاوزش به ایران سرد و کم‌رمق موضع گرفت که در برابر رژیم حافظ اسد، از معدود

دولت‌های حامی انقلاب نوپا، خشن و طوفنده برخورد کرد. موضوع به همین جا ختم نشد و به تدریج گزارش‌های بیشتری از تعاملات صدام و اخوان برای ما مخابره می‌شد.^۱ این دومین گره بزرگ بود: روابط پشت پرده اخوان و صدام حسین. گره سوم زمانی خودش را نشان داد که ما به تدریج از روابط ویژه اخوان با سعودی‌ها هم سردر آوردیم. سکوت اخوان در قبال کشتار خُتاج در سال ۱۳۶۶، شاید اولین نشانه این روابط برای سیاسیون ایرانی بود. مهم‌تر از این، شواهدی بود که بعدها ثابت می‌آید: شدت یافته اخوانی‌ها به سران وهابیت سعودی پیدا کردیم.^۲ دست‌آخر نیز فرارگرفتن عربستان به عنوان اولین مقصد سفرهای خارجی مرسی، ذهن‌ها به واقعه روابط سعودی اخوانی معطوف شد.

دو گره اخیر، مسطه بررسی گسترده‌تر ایرانیان به جامعه عرب و لایه‌های امنیتی و سیاسی‌شان، شاید هیچ‌گاه به اندازه گره اول بُغرنج نبوده است. مرور خاطرات و یادداشت‌های تسخیر رده پایین اخوان المسلمین به روشنی نشان می‌دهد که اساساً در خلال دهه ۱۳۵۰، بدنه این جریان نیز آن قدرها ماهیت روابط اخوان و غرب را درک نمی‌کرد. نگارنده اولین بار در میان نوشته‌های مصطفی حامد به این مطلب پی برد؛ آنجا که با حیرت، خمودی سران اخوان در همکاری با مجاهدین افغان و از آن سو همکاری آن‌ها با ایالات متحده آمریکا را گزارش می‌کند.^۳

اینجاست که اهمیت موضوع روشن می‌شود: عربستان و صدام برای ما دشمنانی موقت و فرعی بوده‌اند؛ اما حساب آمریکا در سیاهه دشمنیت‌ها ما جداست و مسئله‌ای هویتی برای انقلاب اسلامی به شمار می‌آید.

۱. سیدهادی خسروشاهی، اخوان المسلمین چه می‌گویند و چه می‌خواهند، ص ۱۶۸.

۲. دربارهٔ سَلَفِیه شدن تشکّل‌های اخوانی، مخصوصاً شاخه‌های دانشجویی آن در مصر، مطالب بسیاری منتشر شده است که می‌توان نمونه‌هایی از آن‌ها را در آثار حسام تمام و همچنین صفحات ۱۶۸ و ۱۷۷ از کتاب اطلس رهبران جست. بی‌شک خبر این روند روبه‌رشد، از طریق شیعیان مصری، با حرارت در میان رده‌های سیاست‌گذار در ایران نقل می‌شد.

۳. مصطفی حامد، الثروة فوق سقف العالم، نسخهٔ Pdf، ص ۸۴.

پیش‌تر در مقاله «یوسف قرضاوی» در کتاب اطلس رهبران تا حدودی پرده از پدیده‌ای برداشته شد که ما آن را «استراتژی چرخش به غرب» در سازمان اخوان المسلمین نام نهاده‌ایم.^۱ بخش مهمی از آن بصیرت، الهام‌گرفته از کتابی است که اکنون پیش روی شماست. در این کتاب ما با حجم عظیم فعالیت و عمق نفوذ حرکت اخوان المسلمین در اروپا و آمریکا آشنا می‌شویم؛ یعنی فعالیت‌هایی که از حوالی ۱۹۷۳ و پس از رسیدن «عمر تلمسانی» به کرسی مرشد م. اخوان، صورت جدی به خود گرفت.

پس از این دوره، شاهد تغییرات مهمی در اخوان هستیم. اگر تا دیروز اخوان سازمانی در محدوده جهان عرب بود، امروز بخش عمده‌ای از تمرکز آن بر حل مسائل مسلمانان ساکن اروپا و آمریکا مصروف می‌شود. تحلیل نحوه تعامل با غرب، در سازمانی که مقادیر دربروکسل است، تفاوت واضحی با سازمانی که مرکزیتش در قاهره است، خواهد داشت. نمی‌خواهیم بزرگ‌نمایی کنیم؛ وگرنه کلیت اخوان، لایه‌های تحریف‌شده، اهل سیاست و رسانه‌ای تراخوان بیش از پیرمردهای مصری مجتمع در مجلس اعیان، از پایتخت‌های اروپایی و آمریکایی اخوان خط می‌گیرند. گویانکه به عمومی و هسته «تنظیمی» اخوان در سطح جهان عرب هنوز تحت تسلط جناح قلبی است؛ اما عنان این جماعت روز به روز بیشتر در تسلط جناح نواخوانی قرار می‌گیرد.

این واقعیت نتایج مهمی برای تصمیم‌گیران ایرانی دارد. آنچه ما شاهدش هستیم، امتیازها و نرمش‌های بی‌پایان اخوان در مقابل غرب است. ما می‌توانیم به سادگی تصور کرد این امتیازات نشانه ارتش و خودفروختگی سران جماعت

۱. اطلس رهبران، دفتر نشر معارف، ص ۱۳۵.

۲. اطلاق نواخوان به جناح اصلاحی تقریباً دقیق است؛ اما نباید غافل ماند که پس از سقوط دولت مرسى و موج جدید مهاجرت جوانان اخوان که مقصد بیشترشان استانبول است، تا چندی احتمالاً باید از نسل سوم اخوان نیز سخن بگوییم که ترکیبی از ویژگی‌های دو جناح اخوان را گرد آورده‌اند. امید که واکنش شناختی و عملی ما به این پدیده مهم، همچون پدیده نواخوان غرب، دیرنگام و فرصت‌سوز نباشد.

اخوان است. راه دیگر این است که در گستره‌ای وسیع‌تر، ترازنامه بده‌بستان‌های اخوان را حسابرسی کرد. باید دید امتیازاتی که اخوان به غرب در جهان عرب داده است، مابه‌ازایش کجا وصول می‌شود. تصویری که ما در این کتاب با آن مواجه می‌شویم، آدرس خوبی برای وجوه مفقود شده است. دولتی که قرار بود روزی در قاهره و دمشق سر برآورد، در ازای وجوه پرداخت شده، خزنده و بدون مزاحمت، در حال به‌دست گرفتن زمام بیش از ۲۰ میلیون مسلمان ساکن در وین و برلین تا لس‌آنجلس و انفرانسیسکو است. آنچه برای ما روابط اخوان با غرب تلقی می‌شود، که بیش روابط دولتی است که در بطن دولتی دیگر شکل گرفته است و باید در همین راداپ نیز تحلیل شود.

کتاب پیش‌برده و ررات نوری که در این تاریک‌خانه می‌اندازد، فرصتی استثنایی است برای ورود به متن مباحثات سیاست‌سازان غرب، برای تعیین راهبرد درباره یک جریان کرده اسلامی برای سیاست‌گذاران نظام اسلامی که به واسطه خصوصیت‌های دیرپا، حساس و تجربه و فهم الگوهای این فرآیند تصمیم‌گیری را داشته‌اند، چنین فرصتی ذی‌قیمت است.

اکنون به لطف الهی، در کنار مشغله‌های اصلی که اندیشکده مرصاد به آن اهتمام می‌ورزد و بعد از چهار سال از آغاز ترجمه این متن، اخوان در غرب برای چاپ آماده شده است. فرعی انگاشته شدن تولید آثار ترجمه‌ای در این اندیشکده، باعث شد از تازگی کتاب اندکی کاسته شود؛ اما گمان داریم در ترجمه‌ای که منابع متعلق به یک تا دوده پیش در موضوع اخوان، هنوز با اشتیاق ران‌ها استفاده و به آن‌ها استناد می‌شود، کتاب حاضر را هم می‌توان برای مدت‌ها در میان جمع فارسی، منبعی روزآمد برای دانشوران و سیاست‌ورزان تلقی کرد.

اصل کتاب حاضر را با عنوان **The New Muslim Brotherhood in the West**

انتشارات دانشگاه کلمبیا در سال ۲۰۱۰ و در ۳۳۶ صفحه چاپ کرده است. از هشت فصل و یک بخش نتیجه‌گیری، ما تنها موفق به ترجمه پنج فصل نخستین (حدود دوسوم کتاب) شده‌ایم و فصول مرتبط به «آلمان»، «ایالات متحده» و

«تروریسم در اخوان» را به سبب کم اهمیت تربودن و انهاده ایم. طبیعتاً پژوهشگرانی که به دنبال حداکثر جزئیات دربارهٔ اخوان در اروپا هستند، نباید مشکلی در مراجعه و استفاده از نسخهٔ انگلیسی داشته باشند.

در ختام سخن شایسته است از پژوهشکدهٔ فرهنگ و تمدن توحیدی که همچون همیشه از فرآیند تولید و نشر آثار اندیشکدهٔ مرصاد، سخاوتمندانه حمایت کرده است، قدردانی کنیم. تلاش های ناشر گرانسنگ اثر نیز در ویرایش دقیق و چاپ شکیل کتاب ستودنی است. ناامید نیستیم که این ران ملخ، تحفه ای به برادرزادهٔ عزیزمان عصر رحمه الله افتد و در ساختن دولت عالم گیرش ذره ای با کار آید.

حمید عظیمی

اندیشکدهٔ مرصاد

۱۲ آذر ۱۳۹۶

قم المقدسة